

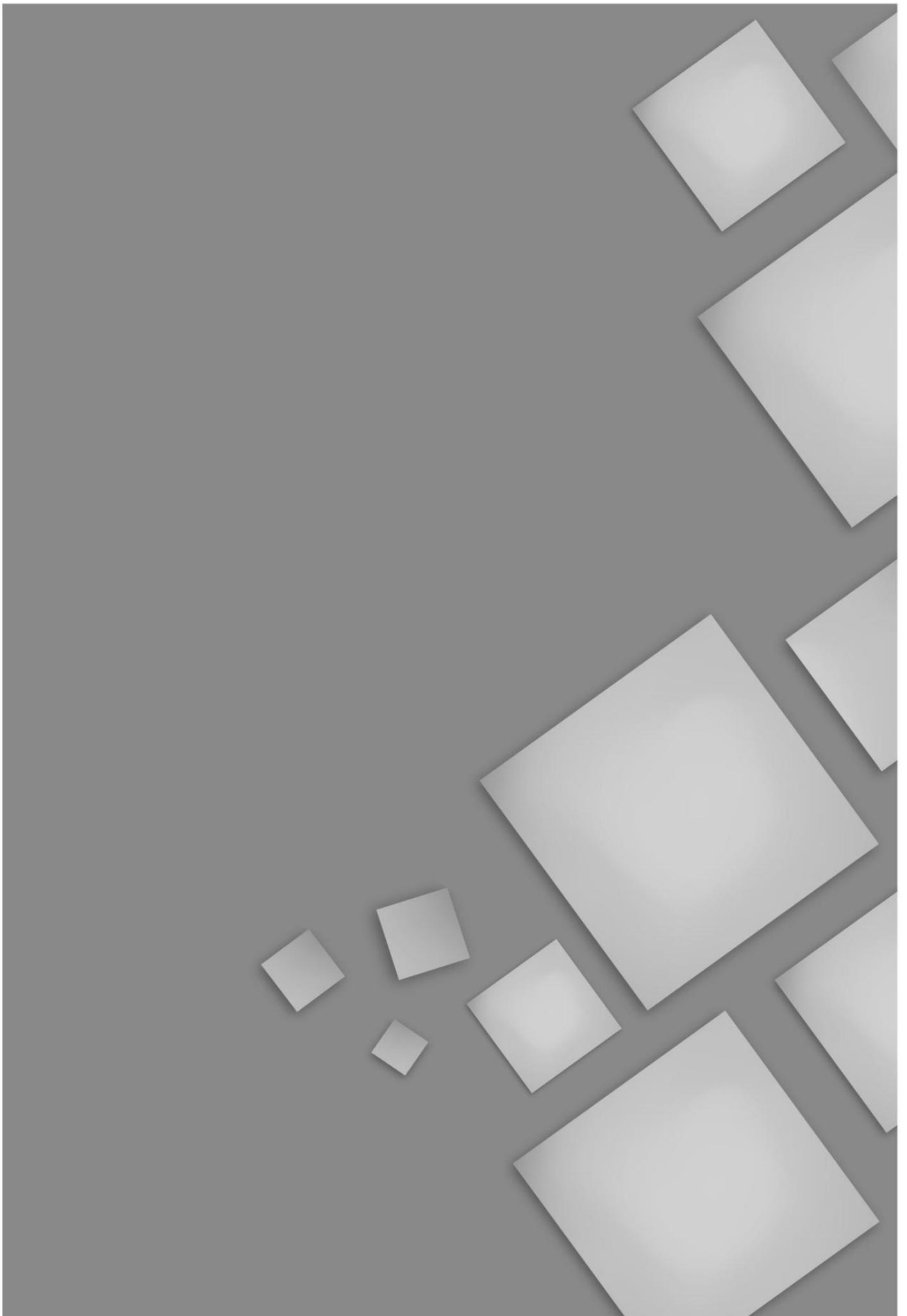

5

การพัฒนาทักษะการอ่านสำหรับครู

อ.สุภากรชัย สุชนภักดิ์

บทที่ 5

การพัฒนาทักษะการอ่านสำหรับครู

อ.สุภัคศรี สุชนัญญา

“หนังสือมีมากมายหลายชนิด	นำดวงจิตเร่ร่อนขึ้นสดใส
ให้ความรู้สำเร็จบันเทิงใจ	ฉันจึงใฝ่สมานอ่านทุกวัน
มีวิชาหลายอย่างต่างจำพวก	ล้วนสะดวกค้นได้ให้สุขสันต์
วิชาการสรรมาสารพัน	ชั่วชีวิตฉันอ่านได้ไม่เบื่อเลย”

พระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ช่างต้น แสดงให้เห็นถึงประโยชน์ที่หลากหลายจากการอ่านหนังสือนานาชนิด การอ่านเป็นกิจกรรมที่มนุษย์ต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตโดยทั่วไป อาทิ การอ่านข้อมูลข่าวสาร การอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน การอ่านเพื่อวิชาการ ปัจจุบันแหล่งข้อมูลที่สามารถเข้าถึงด้วยการอ่านมีมากขึ้น ทั้งการอ่านจากสิ่งพิมพ์ การอ่านจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การอ่านจากสื่อออนไลน์ การอ่านจึงเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝน เพื่อพัฒนาตนเองด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา และเพื่อความเจริญก้าวหน้าในการประกอบกิจการงาน ตลอดจนพัฒนาวิชาชีพ นอกจากนี้ประโยชน์ที่เกิดกับผู้อ่านแล้ว สังคมที่ประชากรมีภาวะการรู้หนังสือหรือมีสัดส่วนการอ่านในระดับสูงอาจเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าประเทศนั้นมีความเจริญงอกงามตามไปด้วย

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 188) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านว่า การอ่านเป็นหัวใจของการศึกษาทุกระดับ และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้เรื่องต่าง ๆ การอ่านที่ดีมีประสิทธิภาพ จะต้องอ่านแล้วจับใจความได้ สรุปสาระสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ แต่การสำรวจการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน พบว่า ปัญหาที่สำคัญเรื่องการอ่านของผู้เรียน คือ อ่านแล้วจับใจความไม่ได้ ไม่สามารถสรุปประเด็น แยกความรู้ ข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น และใจความสำคัญกับใจความรองได้ ทำให้ไม่ได้รับประโยชน์จากการอ่านเท่าที่ควร ทั้งยังเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการเรียนรู้และการศึกษาวิชาต่าง ๆ สอดคล้องกับ ภาณี อัตตโสภณ (2541: 1) กล่าวว่า “การอ่านเป็นประตูบานแรกที่จะเปิดออกสู่โลกการศึกษา”

การอ่านจึงเป็นทักษะสำคัญที่ใช้สำหรับการสืบค้น เรียนรู้วิชาการแต่ละแขนง เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความคิด ตลอดจนประสบการณ์ ดังนั้น เพื่อส่งเสริมความเข้าใจในการอ่าน บทนี้จึงเป็นการนำเสนอความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการอ่าน เพื่อเป็นการนำไปสู่การอ่านในขั้นต่อไปและเป็นพื้นฐานในการพัฒนาทักษะด้านอื่น ๆ ต่อไป

5.1 ความหมายของการอ่าน

จูไรธัน ลักษณะศิริ และบาหยัน อิมสำราญ (2548: 91–92) กล่าวว่า การอ่าน คือ การรับสาร ในรูปของตัวอักษรมาแปลเป็นความรู้ ความเข้าใจของผู้อ่าน โดยผ่านการคิด ประสบการณ์ และความเชื่อ ของตน การอ่านแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ “อ่านได้” กับ “อ่านเป็น” โดยทั่วไปเราจะเริ่มจากระดับอ่านได้ คือ รับรู้สารผ่านตัวอักษร ต่างกับผู้ที่อ่านเป็น คือ “อ่านเข้าใจเรื่อง” จับใจความสำคัญของเรื่องได้ แสดงความคิดเห็น ตลอดจนประเมินค่าของเรื่องที่อ่าน ฉะนั้น เราจึงต้องพัฒนาระดับของการอ่านเริ่มตั้งแต่ อ่านได้จนกระทั่งอ่านเป็น ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ที่จะได้รับจากการอ่าน

ศิวกันท์ ปทุมสูติ (2553: 49) ให้ความหมายเกี่ยวกับการอ่านไว้ว่า การอ่าน คือกระบวนการแปล ความหมาย ทั้งที่เป็นภาษาถ้อยคำ (วจนภาษา) และไม่เป็นถ้อยคำ (อวจนภาษา) รวมถึงการอ่านสัมผัสรู้สึก การอ่านธรรมชาติ และการอ่านสภาวะธรรมต่างๆ ด้วย ถ้าสามารถแปลความหมายของภาษาและสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวได้ว่ามีความหมายอย่างไร หรือมีความจริงใด ก็ถือว่าเกิดสัมฤทธิ์ผลของการอ่าน

วนิดา พรหมเขต (2559: 2) ได้สรุปความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่านเป็นการทำความเข้าใจ ความหมายของสัญลักษณ์ ทั้งวจนภาษาและอวจนภาษาที่ต้องใช้กระบวนการทางความคิดในการพิจารณา เพื่อให้ได้เนื้อหาสาระที่ถูกต้อง ดังนั้น ความสามารถในการอ่านจึงมีหลายระดับขึ้นอยู่กับความพร้อม ทักษะ และประสบการณ์ของผู้อ่าน

กล่าวโดยสรุป การอ่าน หมายถึง การรับสารผ่านรูปภาพแล้วแปลความหมายจากรูปภาพนั้น เพื่อทำความเข้าใจ ซึ่งต้องอาศัยทักษะและประสบการณ์ของผู้อ่านในการพิจารณาพร้อมด้วย

5.2 ประเภทของการอ่าน

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2544: 24–25) แบ่งประเภทของการอ่านออกเสียงไว้ 2 ลักษณะ คือ การอ่านออกเสียง และการอ่านในใจ ดังนี้

5.2.1 การอ่านออกเสียง

การอ่านออกเสียง คือ การอ่านหนังสือโดยการที่ผู้อ่านเปล่งเสียงออกมาดัง ๆ ในขณะที่อ่าน โดยมีจุดมุ่งหมายต่างกันออกไป เช่น เพื่อถ่ายทอดข่าวสาร เพื่อเร้าอารมณ์ผู้ฟัง เพื่อสร้างความบันเทิง และเพื่อเพิ่มพูนความพอใจให้แก่บุคคลและสังคม การอ่านออกเสียงในบางโอกาสกระทำเพื่อความมุ่งหมาย หลายประการรวมกัน หรือมีจุดมุ่งหมายเฉพาะ เช่น การอ่านประกาศรายงาน การแถลงนโยบาย ฯลฯ ซึ่งผู้อ่านออกเสียงได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนเป็นอย่างดี

อนึ่ง ในทรรศนะของผู้เขียน นอกจากการอ่านออกเสียงธรรมดาแล้ว การอ่านออกเสียง ด้วยทำนองเสนาะให้ถูกต้องตามฉันทลักษณ์ ผ่านการใช้น้ำเสียงและลีลาตามรูปแบบของบทหรือกรอง จัดเป็นการอ่านออกเสียงด้วยเช่นกัน

5.2.2 การอ่านในใจ

การอ่านในใจ คือ การทำความเข้าใจสัญลักษณ์ที่มีผู้บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร รูปภาพ และเครื่องหมายต่าง ๆ แล้วผู้อ่านจะต้องทำความเข้าใจโดยแปลสัญลักษณ์ที่บันทึกไว้นั้น ให้ตรงตามความต้องการของผู้บันทึก การอ่านในใจจึงใช้เพียงสายตาคาดไปตามตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ แล้วใช้ความคิดแปลความ ตีความ รับสารที่อ่านนั้น เพื่อเป็นประโยชน์ในการได้รับความรู้ ความคิด และความบันเทิง อันเป็นจุดมุ่งหมายของการอ่านโดยทั่วไป

สมบัติ จำปาเงิน และสำเนียง มณีกาญจน์ (2548: 50-52 อ้างถึงใน วนิดา พรหมเขต 2559: 10) ได้นำเสนอข้อแตกต่างระหว่างการอ่านออกเสียงและอ่านในใจ ดังตารางต่อไปนี้

การอ่านออกเสียง	การอ่านในใจ
1. การถ่ายทอดตัวอักษรออกเป็นเสียง	1. การถ่ายทอดตัวอักษรเป็นความคิด
2. เหน็ดเหนื่อยกว่า เพราะต้องใช้แรงออกเสียง ก่อนถ่ายทอดความคิด	2. เหนื่อยน้อยกว่าการอ่านออกเสียง เนื่องจากถ่ายทอดความคิดโดยตรง
3. ต้องคำนึงถึงผู้ฟังว่าจะฟังได้ชัดเจนถูกใจหรือไม่	3. ไม่ต้องคำนึงถึงผู้ฟัง เพราะตัวผู้อ่านเป็นผู้ฟังเพียงคนเดียว
4. ต้องระมัดระวังการอ่านทุกถ้อยคำ ทุกวรรค ทุกประโยค ทุกตอนจะอ่านออกเสียงผ่าน ๆ เลยไปไม่ได้เด็ดขาด	4. อาจอ่านเพียงให้ทราบความส่วนรวม หรือจับเพียงใจความสำคัญ พลความอาจอ่านข้าม ๆ ไปก็ได้
5. อ่านไปได้ช้ากว่าอ่านในใจ เพราะความแตกต่างของผู้ฟัง ทั้งพื้นฐานความรู้ ความสนใจ การได้ยิน ยิ่งผู้ฟังมีจำนวนมาก ปัญหาเหล่านี้จะมากตาม	5. อ่านไปได้เร็วกว่าอ่านออกเสียงอย่างแน่นอน ยิ่งผู้อ่านมีความพร้อมด้านความรู้ ประสบการณ์ และร่างกาย ยิ่งอ่านเร็วขึ้น โดยไม่ต้องห่วงอะไร
6. มีความลำบากในการคาดคะเนผู้ฟังตามสภาพที่เป็นจริง ซึ่งทำให้ความเร็วในการอ่านไม่ตายตัว ต้องพยายามอ่านให้ผู้ฟังตามความคิดที่อ่านให้ทัน ซ้ำเกินไปก็น่าเบื่อ	6. หมดภาระเรื่องคาดคะเนผู้อ่าน สามารถเร่งอัตราความเร็วการอ่านได้ตามความเหมาะสม โดยไม่ต้องกังวล แต่อยู่ที่การพิจารณาตัวผู้อ่านเองว่าควรจะไปได้เร็วเพียงใด
7. การอ่านออกเสียงเข้าใจเนื้อความได้ช้ากว่าการอ่านในใจ บางทีจะต้องเตรียมก่อน โดยซ้อมให้พร้อมก่อนอ่านจริง มีการแบ่งวรรคตอน เพื่อให้ความคิดออกมาชัดเจน	7. การอ่านในใจเข้าใจเนื้อความได้รวดเร็วกว่าการอ่านออกเสียง นอกจากไม่ต้องซ้อม ยังอาจเร่งความเร็วได้ กรณียังไม่เข้าใจอาจรีบกลับมาทบทวนใหม่ได้อีก

จากตารางข้างต้น แสดงให้เห็นความแตกต่างว่าการอ่านออกเสียงนั้น เป็นการอ่านเพื่อความพึงพอใจของผู้อื่น ย่อมต้องอาศัยการฝึกฝนสม่ำเสมอ ส่วนการอ่านในใจ แม้จะไม่ได้ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้อื่น แต่ขึ้นอยู่กับความเข้าใจต่อเรื่องที่อ่านเป็นประเด็นสำคัญ การอ่านในใจจึงเป็นการอ่านเพื่อพัฒนาความคิด เพิ่มศักยภาพในการเรียนรู้ การประกอบกิจการงาน และการดำเนินชีวิต และถือเป็นสิ่งที่ต้องฝึกฝนเช่นเดียวกับการอ่านออกเสียง ดังนั้น บทนี้จะเน้นการอ่านในใจ เนื่องจากเป็นวิธีการที่สามารถนำไปต่อยอด เพื่อการอ่านในระดับที่สูงขึ้นหรือลุ่มลึกต่อไปได้

5.3 จุดมุ่งหมายของการอ่าน

ศิริพร ลิ้มตระการ (2537: 7-8 อ้างถึงใน จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และบาหยัน อิ่มสำราญ, 2548: 93-94) ได้แบ่งจุดประสงค์ในการอ่านไว้ ดังนี้

1) **การอ่านเพื่อรู้ข่าวสาร** เป็นการอ่านเพื่อศึกษาความเป็นไปของโลก และพัฒนาความรู้ของตนเอง การอ่านเพื่อจุดประสงค์ข้อนี้ ต้องอ่านทุกวัน เพื่อจะได้สะสมคลังข้อมูลไว้ใช้ โดยจะใช้วิธีการอ่านแบบกวาดสายตาและการอ่านแบบคร่าว ๆ เพื่อสำรวจข้อมูลเบื้องต้น หากมีข้อมูลใดที่น่าสนใจ จึงค่อยปรับเปลี่ยนวิธีการอ่านเป็นการอ่านอย่างละเอียดแทน ได้แก่ การอ่านข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร แผ่นพับ เป็นต้น

2) **การอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้** เป็นการอ่านเพื่อประโยชน์ในการศึกษาหาความรู้ของนักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไป การอ่านชนิดนี้ เป็นการอ่านอย่างต่อเนื่อง จึงต้องใช้วิธีการอ่านทั้ง 3 วิธี ประกอบกัน ผู้อ่านจะต้องเลือกใช้วิธีที่เหมาะสมตามความมุ่งหมายแต่ละตอน

3) **การอ่านเพื่อใช้ในวิชาชีพ** เป็นการอ่านเพื่อพัฒนาการทำงานตามอาชีพของแต่ละคน รวมทั้งเป็นการเพิ่มพูนความรู้ และประสบการณ์ให้แก่ตนเอง ผู้อ่านจะต้องศึกษาความก้าวหน้าของศาสตร์ในอาชีพของตน ซึ่งปัจจุบันพัฒนาไปอย่างรวดเร็วมากในรูปของบทความหรือบทความวิเคราะห์ตามนิตยสาร และวารสารต่าง ๆ การอ่านตามจุดประสงค์นี้ จะใช้วิธีการอ่านทั้ง 3 วิธีประกอบกัน

4) **การอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน** เป็นการอ่านตามความพอใจของตนเอง เพราะการอ่านหนังสือจัดเป็นงานอดิเรก ซึ่งเป็นที่นิยมมากชนิดหนึ่ง ผู้อ่านจะได้รับความเพลิดเพลินจากการอ่านสิ่งที่ตนชอบ และสนใจ เช่น การอ่านสารคดี นวนิยาย เรื่องสั้น บทร้อยกรอง และการ์ตูน นอกจากนี้ ในปัจจุบันมีหนังสือที่เสนอเรื่องราวหรือกิจกรรมซึ่งเป็นที่ยอมรับ เป็นงานอดิเรกของคนเฉพาะกลุ่ม เช่น หนังสือเกี่ยวกับการตกปลา หนังสือแบบบ้าน ตกแต่งบ้าน และหนังสือพระเครื่อง ฯลฯ มีการพิมพ์และจัดจำหน่ายออกมาเป็นจำนวนมาก แสดงให้เห็นว่าต้องมีผู้สนใจกิจกรรมเหล่านั้นพอสมควร

5) **การอ่านเพื่อผ่อนคลายความทุกข์ใจ** เป็นการอ่านเพื่อให้ตนเองมีความรู้สึกที่ดีขึ้น เนื่องจากบางช่วงของชีวิตคนเราอาจประสบปัญหาและอุปสรรค บางครั้งเป็นปัญหาที่สามารถแก้ไขได้ด้วยสติปัญญาของตนเอง บางครั้งอาจต้องขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น และบางครั้งไม่สามารถแก้ไขได้ ต้องพึ่งพาอาศัยเพียงกาลเวลาช่วยรักษาเยียวยา ในช่วงเวลานั้น หนังสืออาจจะช่วยผ่อนคลายความทุกข์นั้น ๆ ได้ เช่น หนังสือเกี่ยวกับหลักคำสอนของศาสนา หนังสือเกี่ยวกับปรัชญา หนังสือเกี่ยวกับจิตวิทยา หรือหนังสือประเภทให้กำลังใจ ผู้อ่านหนังสือตามจุดประสงค์ข้อนี้ ต้องใช้วิธีการอ่านแบบละเอียดจึงจะได้ผล

นอกจากนี้ วนิดา พรหมเขต (2559: 9) ได้แบ่งจุดประสงค์ของการอ่านไว้ 2 ประเภท คือ

1) **การอ่านเพื่อจุดประสงค์ทั่วไป** เป็นการอ่านขั้นพื้นฐาน ไม่เฉพาะเจาะจง เช่น อ่านเพื่อให้อ่านเพื่อความสนุกสนานบันเทิง และอ่านเพื่อให้เป็นที่ยอมรับในวงสังคม เป็นต้น

2) **การอ่านเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ** เป็นการอ่านที่ผู้อ่านมีจุดประสงค์เฉพาะ เป็นการอ่านที่เป็นความต้องการส่วนตัว เช่น การอ่านเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เป็นต้น

ทั้งนี้ อาจารย์โปรแกรมวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย (2560: 31-32) ได้นำเสนอจุดประสงค์ของการอ่านไว้ 4 ลักษณะ ได้แก่

1) **อ่านเพื่อความรู้อยู่** เป็นการอ่านที่สำคัญและจำเป็นต่อวัยศึกษาเล่าเรียน อาจเป็นการอ่านเพื่อความรู้อย่างทั่วไปหรือความรู้เฉพาะด้าน เพื่อเก็บรวบรวมประเด็นสำคัญ ๆ และนำเสนอ โดยบันทึกข้อมูลไว้เพื่อนำไปใช้ในโอกาสต่อไป เช่น การอ่านหนังสือเรียน เอกสารทางวิชาการ เป็นต้น

2) **อ่านเพื่อหาคำตอบ** เป็นการอ่านที่ต้องการศึกษาค้นคว้า เพื่อตอบคำถามสั้น ๆ หรือสาระสำคัญ ผู้อ่านต้องหาคำตอบจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การอ่านพจนานุกรมเพื่อหาความหมายของคำศัพท์ การอ่านจากเว็บไซต์ เป็นต้น

3) **อ่านเพื่อปฏิบัติตาม** เป็นการอ่านเพื่อทำตามคำแนะนำของข้อความหรือหนังสือที่อ่าน ผู้อ่านต้องอ่านอย่างต่อเนื่องและต้องทำความเข้าใจทุกขั้นตอน จึงจะสามารถปฏิบัติได้สำเร็จ เช่น การอ่านฉลากยา การอ่านคู่มือเครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นต้น

4) **อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน** เป็นการอ่านที่มุ่งผ่อนคลายอารมณ์ความตึงเครียดที่เกิดขึ้นจากสภาวะแวดล้อมของสังคมยุคปัจจุบัน เช่น เรื่องสั้น นวนิยาย วรรณคดี การ์ตูน เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น นักวิชาการจำแนกจุดมุ่งหมายแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับว่าผู้อ่านมีวัตถุประสงค์ใดก่อนที่จะลงมืออ่าน แล้วจึงเลือกประเภทของการอ่านให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เพื่อให้การอ่านเกิดประโยชน์สูงสุดและมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 5.1 การอ่านเพื่อวัตถุประสงค์

5.4 ประโยชน์ของการอ่าน

สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2557:8 อ้างถึงใน วนิดา พรหมเขต 2559: 4-5) กล่าวถึงประโยชน์ของการอ่านไว้ว่า ประโยชน์ของการอ่านเกิดขึ้นจากองค์ประกอบสองประการ คือ ผู้อ่านกับผลที่ได้จากการอ่าน ผู้อ่านจะเป็นบุคคลใดก็ได้ที่สามารถใช้การอ่านให้บรรลุจุดประสงค์ ดังนี้

1) ความรู้ที่ได้รับจากการอ่านสามารถพัฒนาอาชีพการงานและการศึกษาให้กว้างขวางทันต่อเหตุการณ์ ช่วยให้เจริญก้าวหน้าตามเป้าหมายที่วางไว้ ด้วยเหตุที่ความรู้ต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงและเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ในแต่ละวันถ้าไม่ได้มีการติดตามข่าวสาร ตลอดจนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก็เหมือนกับบุคคลผู้นั้นได้ก้าวถอยหลังไปวันละ 1 ก้าว

2) ผลของการอ่านสาร จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจสังคม ยิ่งอ่านมากก็จะเห็นความแตกต่างของสภาพสังคม การอ่านจึงช่วยสร้างมโนธรรม ความเมตตา กรุณา ช่วยเหลือ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เช่น สภาพสังคมที่มีปัญหาอันเนื่องมาจากเกิดสงคราม ยาเสพติด และโรคติดต่อ เป็นต้น ความรู้สึกของผู้อ่านสารช่วยสร้างความเข้าใจบุคคลในสังคมให้ดีขึ้น

3) ผู้อ่านที่อ่านสารอย่างสม่ำเสมอในช่วงเวลาที่ผ่านไปสามารถเห็นความเปลี่ยนแปลงของภาษาที่แตกต่างกันตามเวลานั้น การเก็บรวบรวมข้อมูลทางภาษาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ เพื่อแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทางภาษาอันเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่ายิ่งสำหรับเยาวชนรุ่นหลัง

4) ผู้อ่านสารประเภทต่าง ๆ ได้ พบว่า ระดับการใช้ภาษาของผู้เขียนสารแตกต่างกัน แม้ในฉบับเดียวกัน เช่น หนังสือพิมพ์ ซึ่งมีการใช้ภาษาในข่าว บทความ และโฆษณาแตกต่างกัน ดังนั้น สารแต่ละชนิดจึงเป็นแหล่งรวมภาษาเขียนที่หลากหลาย ผู้อ่านสามารถวิเคราะห์ความแตกต่างเหล่านั้น เพื่อเลือกภาษาที่เหมาะสมไปใช้ในการปฏิบัติงานของตนได้

5) การติดตามข่าวสารด้วยการอ่านอย่างสม่ำเสมอทุกวัน นอกจากจะทำให้ผู้อ่านมีพัฒนาการในการอ่านสูงขึ้นแล้ว ยังสามารถติดตามความก้าวหน้าที่เปลี่ยนแปลงไปในทางการพัฒนา ทั้งในด้านการศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ซึ่งสามารถนำส่วนที่เห็นว่าเหมาะสมกับสังคมไทย มาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

6) การอ่านช่วยผ่อนคลายความเครียดได้ทางหนึ่ง โดยการอ่านสารที่ให้ความเพลิดเพลิน อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้ผู้อ่านใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์อีกด้วย

อาจารย์โปรแกรมวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย (2560: 32-33) กล่าวถึงประโยชน์ของการอ่านหนังสือไว้ 2 ด้าน ดังนี้

1) ประโยชน์ต่อตนเอง คือ ก่อให้เกิดความรอบรู้ คือ อ่านมากย่อมรู้มาก เพราะการอ่านเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ที่ลงทุนน้อยแต่ได้กำไรมาก ทำให้เป็นคนทันสมัยอยู่เสมอ เช่น การอ่านหนังสือพิมพ์ หรือข่าวสารประจำวัน ทำให้เป็นผู้ทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศ เป็นการยกระดับสติปัญญาและพัฒนาความคิด ผู้อ่านมากย่อมสั่งสมประสบการณ์มาก สามารถนำไปแก้ไขสถานการณ์ได้เหมาะสมและทันท่วงที การอ่านยังช่วยให้ได้รับความเพลิดเพลิน สร้างแรงบันดาลใจให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ได้รับความเพลิดเพลิน และจรรโลงใจจากการอ่าน ซึ่งถือเป็นการพักผ่อนไปในตัว

2) ประโยชน์ต่อสังคม สามารถจำแนกตามด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ด้านวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม การอ่านเป็นกุญแจในการสืบค้น ส่งเสริม พัฒนา และประชาสัมพันธ์วัฒนธรรมทางสังคมและวิทยาการของมวลมนุษยชาติ

2.2 ด้านสังคม การอ่านเป็นการสร้างสรรค์ปัจเจกบุคคลให้เกิดความรู้ ความคิด สร้างสรรค์ รวมทั้งเกิดการเรียนรู้กิจกรรมทางสังคม นำมาซึ่งการรวมกลุ่มสังคมด้วย

2.3 ด้านเศรษฐกิจ การอ่านนอกจากจะส่งผลต่ออาชีพและเศรษฐกิจของตนให้ดีขึ้นแล้ว ยังส่งผลต่อการรวมกลุ่มสู่เศรษฐกิจชุมชน และเศรษฐกิจทางสังคม

2.4 ด้านประชาธิปไตย การอ่านเป็นปัจจัยพื้นฐานในการนำเสนอแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ทั้งทางตรง ทางอ้อม ผ่านสื่อมวลชน ด้วยทัศนคติที่หลากหลาย เป็นที่ยอมรับ ทำให้ระบบประชาธิปไตยก่อเกิดและยั่งยืน

2.5 ด้านคุณธรรมและสันติธรรม เป็นการเปิดโลกทัศน์ให้กว้างขวาง มองเห็นความเป็นอยู่ทุกข์ สุขของเพื่อนมนุษย์ ปลูกฝังความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ ทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

จากที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการนำเสนอความหมายของการอ่าน ประเภทของการอ่าน จุดมุ่งหมายของการอ่าน และประโยชน์ของการอ่านในภาพกว้าง ในหัวข้อถัดไปจะเป็นการนำเสนอรูปแบบของการอ่าน โดยละเอียดเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการอ่าน

5.5 การอ่านจับใจความ

ผกาศรี เย็นบุตร (2542: 137 อ้างถึงใน วนิดา พรหมเขต, 2559: 21) ให้ความหมายว่า การอ่านจับใจความว่า เป็นการอ่านเพื่อเก็บสาระสำคัญของเรื่องที่อ่าน เช่น จุดมุ่งหมายสำคัญของเรื่อง เนื้อเรื่อง แนวคิดหรือทัศนคติของผู้เขียน ข้อเท็จจริงหรือความรู้สึก เป็นต้น ซึ่งสาระสำคัญดังกล่าว บางครั้งผู้อ่านก็สามารถเห็นได้ชัดเจน แต่บางครั้งผู้อ่านต้องใช้ความสามารถในการตีความหรือวิจารณ์ญาณ ตลอดจนประสบการณ์ส่วนตัวจึงจะพบสาระสำคัญได้

จูไรรัตน์ ลักษณะศิริ และวีรวัฒน์ อินทรพร (2560: 156) กล่าวว่า ข้อความที่ผู้เขียนสื่อมายังผู้อ่านมิได้มีเฉพาะส่วนที่เป็นสาระสำคัญเท่านั้น แต่จะมีส่วนที่เกริ่นขยายความหรือกล่าวซ้ำ เพื่อเน้นความ ผู้อ่านจึงต้องแยกแยะให้ได้ว่าส่วนใดเป็นข้อความสำคัญที่สุด เรียกว่า “ใจความ” และส่วนใดเป็นข้อความประกอบ เรียกว่า “ส่วนขยายความ” หรือ “ผลความ” การอ่านโดยแยกข้อความสำคัญที่สุดออกมาได้คือ “การอ่านจับใจความ” ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจสารของข้อความนั้นตามที่ผู้เขียนต้องการสื่อ โดยไม่หลงประเด็น ไปให้ความสำคัญแก่ส่วนประกอบของข้อความ

5.5.1 ขั้นตอนการอ่านจับใจความ

1) **อ่านเรื่องที่จะจับใจความทั้งหมด** ผู้อ่านต้องอ่านย่อหน้า หรือเรื่องที่จะจับใจความทั้งหมดอย่างคร่าว ๆ แล้วทำความเข้าใจว่าเรื่องทั้งหมดนั้นเกี่ยวกับอะไร

2) **หาใจความสำคัญของเรื่อง** ผู้อ่านต้องอ่านเรื่องอีกครั้ง โดยพิจารณาทีละย่อหน้า โดยทั่วไปย่อหน้าที่ดี มักประกอบด้วยใจความสำคัญ คือ ความคิดสำคัญที่ผู้เขียนต้องการให้ผู้อ่านทราบ แต่ละย่อหน้าจะมีความคิดสำคัญเพียง 1 ประการเท่านั้น และเนื้อความที่เหลือจะเป็นส่วนขยาย ในขั้นนี้ผู้อ่านต้องแยกความคิดสำคัญของย่อหน้านั้น ๆ ออกจากส่วนขยายให้ได้

3) **เรียบเรียงเป็นย่อหน้า** เมื่อได้ความคิดสำคัญ หรือใจความสำคัญของแต่ละย่อหน้าแล้ว ผู้อ่านควรทำความคิดสำคัญของทุกย่อหน้ามาเรียบเรียงเป็นย่อหน้าใหม่ที่สมบูรณ์ พร้อมบันทึกรายการอ้างอิงของข้อความนั้น ๆ

ฤทัยวรรณ ปานชา (2562: 86) กล่าวว่า การฝึกจับใจความควรจะเริ่มด้วยการพิจารณาคำหรือวลีในข้อความ ซึ่งจะบ่งบอกว่าแต่ละส่วนมีความสัมพันธ์กันอย่างไร โดยเสนอตัวอย่างไว้ ดังนี้

“ภาษาไทย คือ ภาษาที่ไม่ตาย เนื่องจากภาษาไทยเป็นภาษาที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังจะเห็นได้จากศิลาจารึกสมัยสุโขทัยที่คำบางคำมีรูปเขียนเปลี่ยนไปจากเดิม เช่น สมัยก่อนเขียนว่า “เปน” ส่วนในปัจจุบันเขียน “เป็น”

จากข้อความข้างต้น คำว่า “คือ” บอกให้รู้ว่าข้อความที่ตามมาเป็นนิยามของข้อความข้างหน้า คำว่า “เนื่องจาก” แสดงถึงความเป็นเหตุเป็นผลกันระหว่างข้อความข้างหน้าและข้างหลัง คำว่า “ที่” เป็นการขยายข้อความที่อยู่ข้างหน้า คำว่า “ดังจะเห็นได้จาก” บ่งบอกถึงการยกหลักฐาน หรือข้อความอื่นมาสนับสนุน และคำว่า “เช่น” แสดงการยกตัวอย่าง เป็นต้น เมื่อพิจารณาตามประเด็นดังกล่าวนี้ อาจแบ่งข้อความข้างต้นได้เป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1: “ภาษาไทย คือภาษาที่ไม่ตาย” ซึ่งมีคำว่า “คือ” ประกอบเพื่อแสดงการให้นิยาม

ส่วนที่ 2: คำว่า “เนื่องจาก...” เป็นการให้เหตุผล

ส่วนที่ 3 : มีคำว่า “ตั้งจะเห็นได้จาก” และ “เช่น” เป็นการยกหลักฐาน และยกตัวอย่างสนับสนุนข้อความก่อนหน้า

เมื่อแยกข้อความเป็นส่วน ๆ ทำให้เห็นว่าส่วนใดเป็นความคิดสำคัญ และส่วนใดเป็นส่วนขยายได้ชัดเจนขึ้น นั่นคือ “ภาษาไทย คือภาษาที่ไม่ตาย” เป็นใจความสำคัญของข้อความนี้ ทั้งนี้ ข้อความที่อ่านเป็นเรื่องยาว มีหลายย่อหน้า นักศึกษาจะต้องอ่านแต่ละย่อหน้าในลักษณะที่กล่าวมาข้างต้นก่อน แล้วจึงพิจารณาประเด็นที่ผู้เขียนเน้นมากที่สุด บางครั้งชื่อเรื่องก็มีส่วนช่วยให้ผู้อ่านเข้าสู่ประเด็นสำคัญได้เร็วขึ้น สอดคล้องกับ พนิตนันท์ บุญพามี (2542: 77 อ้างถึงใน วนิดา พรหมเขต, 2559: 21) กล่าวว่า “การอ่านจับใจความ” คือ การอ่านเพื่อจับประเด็นสำคัญหรือเก็บสาระสำคัญในแต่ละย่อหน้า ความคิดสำคัญของเนื้อหามักจะปรากฏอยู่ในประโยคแรกของแต่ละย่อหน้า เพราะโดยปกติการขึ้นย่อหน้าใหม่หมายถึง การเปลี่ยนเรื่องพูด หรือเริ่มเข้าสู่ประเด็นใหม่

5.5.2 ตำแหน่งของใจความสำคัญ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2561: 48) กล่าวถึงตำแหน่งของใจความสำคัญและการเรียงลำดับเนื้อความในย่อหน้าว่ามี 4 ลักษณะ ได้แก่

1) การวางประโยคใจความสำคัญไว้ตอนต้นของย่อหน้า

กาพย์รามายณะเป็นงานนิพนธ์ที่มีเอกภาพอย่างชัดเจน กล่าวคือ เนื้อหาสาระและสำนวนภาษาชี้ชัดว่าเป็นของกวีคนเดียวและเนื้อหาเรื่องความเด่นของตัวละครสำคัญ คือพระรามตั้งแต่ต้นจนจบ ไม่มีบทบาทของใครมาดบังหรือทำให้ออกนอกกลุ่มนอกทางอย่างมหาภารตะ

(ศักดิ์ศรี แยมันดดา, 2534: 13)

2) การวางประโยคใจความสำคัญไว้ตอนกลางของย่อหน้า

โดยทั่วไป คนมักเข้าใจว่าอาการของโรคหลอดเลือดหัวใจตีบ คือ อาการเจ็บหน้าอกด้านซ้าย และลักษณะอาการเจ็บจะเป็นเจ็บเสียวแปลบ ๆ เจ็บจี๊ดเป็นวินาทีหรือนาที แต่ที่จริงแล้ว ลักษณะที่กล่าวมานี้ ไม่ใช่เป็นจากเส้นเลือดหัวใจตีบ **ลักษณะเฉพาะของโรคหลอดเลือดหัวใจตีบ คือ อาการเจ็บหน้าอกที่บริเวณกลางหน้าอกเหนือลิ้นปี่ขึ้นมาเล็กน้อย** ลักษณะอาการเจ็บต้องเป็นเจ็บแน่นหน้าอกเหมือนมีอะไรมาบีบรัดหรือมีของหนักมาทับอยู่บนอก อาจมีอาการร้าวไปที่บริเวณไหล่ซ้ายและแขนซ้ายหรือร้าวไปที่กรามทั้ง 2 ข้างและอาการที่เป็นอยู่จะต้องนานเป็นนาทีขึ้นไป

(คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล, 2542: 65)

3) การวางประโยคใจความสำคัญไว้ตอนท้ายของย่อหน้า

ข้าวกล้องเป็นอาหารประเภทคาร์โบไฮเดรตเชิงซ้อนที่มีความสลับซับซ้อน หยาบ และโมเลกุลใหญ่ ต้องอาศัยเวลาในการย่อย อัตราความเร็วในการย่อยข้าวกล้องจะพอดีกับอัตราความเร็วในการผลิตอินซูลิน ทำให้เกิดความสมดุลระหว่างการกินกับการใช้น้ำตาลของร่างกาย ดังนั้น **ผู้ที่กินข้าวกล้องจึงไม่เกิดโรคเบาหวาน**

(สำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร, 2542: 18)

4) การวางประโยคใจความสำคัญไว้ในตอนต้นและตอนท้ายของย่อหน้า

ชาวไทยนับถือในศักดิ์และอำนาจของครุฑมาตั้งแต่อดีต ในสมัยรัชกาลที่ 2 พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรงใช้ตราครุฑเป็นตราประจำรัชกาลประทับบนเงินตรา และราชการของไทย ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 2 เป็นต้นมา ถึงสมัยปัจจุบัน ก็ใช้ตราครุฑเป็นตราราชการ นอกจากนี้ ให้นำขบวนเสด็จของพระมหากษัตริย์ไทยก็ใช้ธงมีรูปครุฑ เรียกว่า “ธงครุฑพ่าห์” เพื่อเป็นศรีสง่าเช่นเดียวกับพระนารายณ์ ใช้ธงประดับครุฑเป็นเครื่องหมายของพระองค์ แม้ในวรรณคดีไทยก็มีการกล่าวถึงอำนาจของครุฑ เช่นในเรื่องขุนช้างขุนแผน ปรากฏว่าขุนแผนใช้มนต์ที่เรียกว่า “อำนาจครุฑ” ตวาดศัตรูทำให้ศัตรูตกตะลึง จังจ้งอยู่กับที่และหมดเรี่ยวแรงจนดาบหลุดจากมือเป็นต้น เท่าที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า **ศักดิ์และอำนาจของครุฑเป็นที่ยอมรับนับถือของชาวไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน**

(ศักดิ์ศรี แยม้นัดดา, 2534: 79)

ทว่า ในบางกรณีข้อความที่อ่านอาจจะไม่ปรากฏตำแหน่งประโยคใจความสำคัญตามที่กล่าวไปข้างต้น ผู้อ่านจึงต้องสรุปขึ้นเองจากการอ่านย่อหน้านั้น ๆ แล้วสรุปเป็นใจความสำคัญ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ธรรมเนียมการไหว้ครูของไไทยนั้น อาจเริ่มตั้งแต่ภิกษุสงฆ์มีศิษย์วัด ซึ่งไม่ทราบว่าจะตั้งแต่เมื่อใด ส่วนการไหว้ครูของสถานศึกษานั้น แต่เดิมกระทำในตอนแรกเริ่มเข้าเรียนหนังสือวันแรก แต่การไหว้ครูเป็นแบบพิธีอย่างจริงจังนั้น คาดหมายว่าจะเริ่มเมื่อมีการตั้งโรงเรียนขึ้นแล้ว และสันนิษฐานว่าเริ่มเมื่อครั้งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงผนวชและเสด็จจำพรรษา ณ วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ สวดค่านมัสการคุณานุคุณ

(กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2528)

จากข้อความข้างต้น เป็นตัวอย่างของย่อหน้าที่ไม่มีประโยคใจความสำคัญปรากฏอยู่ ผู้อ่านจะต้องอ่านทั้งย่อหน้าแล้วประมวลความคิดสำคัญของย่อหน้าเอง ย่อหน้าข้างต้นมีความคิดสำคัญ คือ **“ข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับจุดเริ่มต้นการไหว้ครูของไทยและการไหว้ครูของสถานศึกษา”**

5.6 การอ่านตีความ

การอ่านตีความ หมายถึง การอ่านเพื่อหาความหมายที่แท้จริง หรือความหมายที่แฝงในเนื้อความ โดยปกติสารจะมี 2 ลักษณะ คือ สารที่กล่าวอย่างตรงไปตรงมา หรือความหมายตามรูปอักษร และสารที่ไม่ได้กล่าวตรง ๆ มีความหมาย หรือเจตนาบางอย่างแฝงอยู่ กล่าวคือ เป็นการกล่าวอย่างหนึ่งแต่ต้องการสื่อความหมายอีกอย่างหนึ่งนั่นเอง ซึ่งสนธิ สัตโยภาส (2542: 165 อ้างถึงใน อาจารย์โพรแกรมวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย (ออนไลน์: 170) กล่าวว่า “การอ่านตีความเป็นการอ่านเพื่อหาความหมายที่ซ่อนเร้นหรือความหมายที่แท้จริงของสาร โดยพิจารณาข้อความที่ผู้เขียนมีเจตนาให้ผู้อ่านเกิดความคิดหรือรู้สึกอะไรนอกเหนือไปจากการรู้เรื่อง”

5.6.1 ขั้นตอนการอ่านตีความ

ขั้นตอนในการอ่านตีความ ดัดแปลงจากจตุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และบาทยัน อิมสำราญ (2547: 64) ดังนี้

- 1) การอ่านอย่างคร่าว ๆ ว่างานเขียนนั้นเกี่ยวกับเรื่องใด
- 2) การอ่านอย่างละเอียด เพื่อพิจารณาคำ หรือข้อความที่อาจมีความหมายเฉพาะ ความหมายเปรียบเทียบ หรือต้องการสื่อความที่ต่างกับความหมายที่ตรงตามรูปอักษร
- 3) การพิจารณาคำ เพื่อหาน้ำเสียงของผู้เขียน น้ำเสียงมักสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายของผู้เขียน เช่น ประชดประชัน สั่งสอน เสรี หรือยินดี เป็นต้น
- 4) การจดบันทึกสารที่ได้จากการตีความ พร้อมบันทึกรายการอ้างอิงของข้อความนั้น ๆ

การตีความจะทำให้ให้นักศึกษาเข้าใจความหมายของสารได้อย่างลึกซึ้ง และได้รรถรสในการอ่านมากยิ่งขึ้น เพราะเป็นการค้นหา วิเคราะห์ความหมายของถ้อยคำที่ไม่ได้กล่าวอย่างตรงไปตรงมา ผู้เขียนตั้งใจแฝงความหมายดังกล่าวไว้ เพื่อเจตนาบางอย่าง เน้นความหมาย หรือเพื่อสร้างความรู้สึกอย่างใดอย่างหนึ่งให้เกิดขึ้นกับผู้อ่าน

ฤทัยวรรณ ปานชา (2562: 89) ได้เสนอตัวอย่างข้อความเรื่อง “ศิลปะของการใช้ชีวิต” ไว้เป็นแนวทางเพื่อวิเคราะห์สำหรับการอ่านตีความไว้ ดังนี้

ศิลปะแห่งเมืองราชบุรี อาจไม่ใช่ผลงานศิลปะที่เป็นสิ่งของ เป็นรูปวาดที่ประดับอยู่ในนิทรรศการ แต่เป็นการใช้ชีวิตของผู้คนที่ผ่านวันเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลง พิพิธภัณฑที่มีชีวิต รอให้ผู้คนจากภายนอกเข้ามาสัมผัส

(กลุ่มสัมผัส ผลงานจากค่ายสารคดี ครั้งที่ 15)

จากข้อความข้างต้น คำที่น่าพิจารณา คือ “พิพิธภัณฑที่มีชีวิต” ราชบัณฑิตยสถาน (2556) ได้ให้ความหมายว่า สถานที่รวบรวม เก็บรักษา และจัดแสดงสิ่งของต่าง ๆ ที่เป็นโบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุของประเทศ เป็นสิ่งที่มีคุณค่า หายาก ไม่ว่าจะเป็นผลงานประดิษฐ์ของมนุษย์ หรือวัตถุต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เพื่อประโยชน์ให้บุคคลเข้ามาศึกษาหาความรู้หรือชม เพื่อความเพลิดเพลินใจ

จากความหมายของคำว่า “พิพิธภัณฑ” ข้างต้น จะเห็นว่าไม่สอดคล้องกับคำว่า “มีชีวิต” เพราะความหมายของพิพิธภัณฑ คือ สิ่งที่ไม่มีชีวิต นักศึกษาจะต้องตีความจากบริบทที่ถ้อยคำปรากฏอยู่ เมื่อพิจารณาแล้ว จะพบว่าการตีความหมายของคำศัพท์ดังกล่าว นักศึกษาน่าจะคาดเดาได้ไม่ยาก เพราะผู้เขียนได้บอกความหมายไว้บ้างแล้วในข้อความก่อนหน้า คือ ข้อความที่กล่าวว่า “ศิลปะแห่งเมืองราชบุรีอาจไม่ใช่ผลงานศิลปะที่เป็นสิ่งของ เป็นรูปวาดที่ประดับอยู่ ในนิทรรศการ แต่เป็นการใช้ชีวิตของผู้คนที่ผ่านวันเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลง” นั่นคือ พิพิธภัณฑที่มีชีวิต หมายถึง การใช้ชีวิตของผู้คนที่แม้ว่าเวลาจะเปลี่ยนแปลงไปก็ชั่วคน หรือก็รุ่นก็ตาม ผู้คนแต่ละรุ่นก็ยังคงสืบทอดและพยายามที่จะอนุรักษ์ลักษณะดั้งเดิมจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้คนภายนอกได้ทวนนึกถึงอดีตของที่นี่ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และศิลปะที่ยังเคลื่อนไหวแบบดั้งเดิมสืบจนปัจจุบันของที่นี่ เปรียบได้กับ “พิพิธภัณฑที่มีชีวิต” นั่นเอง

นอกจากสารประเภทข้อความหรือบทอ่าน กลุ่มข้อมูลที่จัดว่าเป็นสารที่เราสามารถพบเห็นได้ทั่วไปก็นับว่าเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญที่เวลาเราอ่านหรือรับสารก็ต้องอาศัยการตีความด้วยเช่นกัน เช่น กวีนิพนธ์ คำคม คำขวัญ ปรศนาคำทาย หรือแม้แต่บทเพลงที่มักซ่อนนัยบางประการ จำเป็นที่จะต้องอาศัยการตีความ เพื่อให้เราสามารถเข้าถึงความหมายที่แท้จริง เพื่อให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกในการรับสารมากที่สุด ดังที่ผู้เขียนจะได้เสนอตัวอย่างการตีความบทเพลง เรือเล็กควรออกจากฝั่ง ดังต่อไปนี้

เพลง เรือเล็กควรออกจากฝั่ง

ทำนอง: อาทิวราห์ คงมาลัย

เนื้อร้อง: Mango Team

เสียงลมคำราม ฟ้าครามพลันมีดมัว หัวใจสั่นระรัว ฉันทกลัวอะไร
ทะเลเอาจริง หรือเพียงจะวัดใจใคร เหมือนคำขู่ทำทนาย ให้อยมจ่านน
พายุลั้งโถม อยู่ในใจ

จะออกไปแตะขอบฟ้า แต่เหมือนว่าโชคชะตาไม่เข้าใจ
มองไปไม่มีหนทาง ชีวิตฉันต้องล่มลงใช้ไหม

หัวใจคำราม ฟ้าครามไม่สร้างใคร ทะเลจะสร้างคน ด้วยอันตราย
พายุลั้งโถม สักเพียงไหน จะไม่ยอมแพ้คำขู่ เรียนรู้ และสู้ไป

* จะออกไปแตะขอบฟ้า สุดท้ายแม้โชคชะตาไม่เข้าใจ
(ภายในใจยังคงเรียกร้อง) มองไปไม่มีหนทาง แต่รู้ว่าฉันต้องไปต่อไป
ตรงเส้นขอบฟ้าสีคราม ความหวังยังนำทางฉันใช่หรือไม่
(ให้อุปสรรคเปลี่ยนผันเป็นพลัง) คำตอบอยู่กลางคลื่นลม
ชีวิตแม้ต้องล่มลงตรงไหน แต่ฉันก็ยังยืนยันที่จะไป

(ซ้ำ *)

ความหวังยังนำทางฉันใช่หรือไม่ ชีวิตมันยังยืนยันที่จะ ที่จะ...ไป

เนื้อเพลงข้างต้น มีคำที่มีความหมายแฝงอยู่หลายคำ ต้องอาศัยการตีความจากความหมายที่ซ่อนอยู่และอาศัยบริบทของถ้อยคำมาร่วมพิจารณาด้วย แม้แต่ชื่อเพลง “เรือเล็กควรออกจากฝั่ง” ก็มีความหมายที่สื่อให้กล้าออกไปเผชิญกับสิ่งใหม่ที่ท้าทาย เพราะปกติเรามักจะได้ยินถ้อยคำที่ใช้ในการพยากรณ์ด้านอศุณิยมิวิทยาว่า “เรือเล็กควรจอดออกจากฝั่ง”

เรือเล็ก	หมายถึง	ชีวิตคนเราหนึ่งคนที่ไร้เรี่ยวแรง
พายุ	หมายถึง	อุปสรรค/ปัญหาต่าง ๆ
ล่ม	หมายถึง	ความล้มเหลว/ผิดหวัง
ขอบฟ้า/ฟ้าสีคราม	หมายถึง	ปลายทาง/ความสำเร็จ/จุดหมาย
คลื่นลม	หมายถึง	ความท้าทาย/โอกาส/โชคชะตา

เพลง “เรือเล็กควรออกจากฝั่ง” เป็นเพลงที่สื่อความหมายในภาพรวมว่า ชีวิตคนเราหนึ่งคนเล็กมากหากเทียบกับอุปสรรคต่าง ๆ ภายนอกที่พร้อมจะถาโถมเข้ามาสู่ชีวิตเรา คือ เปรียบเสมือนเรือเล็กไร้แรงหรือพลังที่ยิ่งใหญ่ ถ้าออกไปเผชิญกับสิ่งใหม่อาจจะต้องประสบกับคลื่นที่รุนแรงและอาจจะล่ม (ล้มเหลว) ตรงไหน เมื่อใดก็ยอมได้ แน่แน่นอนว่าออกไปแล้ว จะไม่ประสบความสำเร็จหรือบรรลุจุดหมายในทันที ทว่า ควรเสี่ยงออกไปต่อสู้ การไปพบกับอุปสรรคต่าง ๆ จะช่วยให้ชีวิตคนเราแข็งแกร่งพอที่จะก้าวข้ามปัญหาอุปสรรค เพื่อพบกับเป้าหมายที่วาดหวัง ทั้งนี้ อาจขึ้นอยู่กับโชคชะตา ไม่มีใครรู้ว่าชีวิตจะเป็นเช่นไร แต่เรือเล็กอย่างเราก็ควรออกไปสู้ เพื่อเรียนรู้ชีวิตต่อไป

เนื้อเพลงช่วงแรกนำเสนอภาพความท้อแท้ หัวใจในอนาคตที่ยังมองไม่เห็น กลัวการเผชิญหน้ากับสิ่งที่ไม่คุ้นเคย แต่ช่วงหลังนำเสนอภาพของคนกล้าก้าวข้ามความกลัว ต่อให้เสี่ยงและมีอะไรที่ไม่เป็นใจ แต่อย่างไรก็จะสู้แม้จะล้มเหลว นับว่าเป็นการแฝงคติและแง่คิด ตลอดจนมุมมองที่สะท้อนโลกทัศน์อันเป็นสัจจะของโลกและชีวิตได้เป็นอย่างดี

ตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการตีความช่วยทำให้เห็นความหมายแฝงที่ผู้เขียนต้องการสื่อมายังผู้อ่าน ซึ่งอาจกล่าวต่อไปได้ว่าผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายที่จะแนะนำ หรือกระตุ้นให้เกิดความคิดว่าเพียงแค่เปลี่ยนมุมมองใหม่ ดังที่เจตนา นาควัชระ (2521: 5-7 อ้างถึงใน จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ, วิวัฒน์ อินทรพร, 2560: 161) กล่าวว่า สิ่งทีผู้ประพันธ์แสดงออกด้วยถ้อยคำอาจจะไม่ใช่ความหมายทั้งหมดส่วนที่กวีได้กล่าวออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรอาจมีความหมายลึกซึ้งไปกว่าสิ่งที่เขาขีดเขียนออกมาอย่างชัดเจน “คำ” กับ “ความ” นับเป็นสิ่งที่สัมพันธ์กัน แต่นักประพันธ์บางคนก็ตั้งใจที่จะสื่อความที่เกินคำส่วนที่เขาไม่ได้พูดออกมานั้น เป็นส่วนที่เราผู้อ่านจะต้องไปขุดค้นแสวงหาออกมาให้ได้ โดยอาศัยถ้อยคำที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมเป็นเครื่องนำทางและผู้อ่านจะต้องใช้ทั้งจินตนาการ และประสบการณ์ที่ตนมีอยู่มาช่วยในการแสวงหาความหมายซ่อนเร้นที่กวีแฝงไว้ในวรรณกรรม โดยที่ผู้อ่านแต่ละคนอาจไม่จำเป็นต้องตีความเรื่องเดียวไปในแนวเดียวกัน เพราะจินตนาการและประสบการณ์เฉพาะตัว

5.7 การอ่านวินิจฉัยสาร

“การวินิจฉัย” หมายถึง การดูอย่างตั้งใจ เอาใจใส่อย่างถี่ถ้วน “สาร” (message) หมายถึง ใจความส่วนสำคัญของข้อความที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อมายังผู้อ่าน การวินิจฉัยสาร ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อความ การจับใจความและการตีความ ซึ่งอาจใช้วิธีใดวิธีหนึ่ง แล้วแต่ลักษณะของข้อความ (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และบาหยัน อิมสำราญ, 2548: 94-99)

ข้อความที่คนเราสื่อสารกันนั้น มีทั้งที่เป็นข้อเท็จจริง และข้อคิดเห็นหรือความรู้สึกนึกคิด เมื่อจะอ่านเรื่องใดอย่างวิจิตร นักศึกษาจะต้องวิเคราะห์ แยกแยะ หรือมองให้ออกก่อนว่าข้อความส่วนใดต้องการสื่ออะไร (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และวีรวัฒน์ อินทรพร, 2560: 149)

5.7.1 การสื่อข้อเท็จจริง

ข้อเท็จจริง หมายถึง ข้อความหรือเหตุการณ์ที่เป็นความจริง วิทยาศาสตร์สามารถพิสูจน์เป็นข้อสรุปในทางทฤษฎีหรือองค์ความรู้ มีการอ้างอิงที่น่าเชื่อถือ มีความสมเหตุสมผล ดังตัวอย่างต่อไปนี้

โรคไหลตาย ไม่มีสัญญาณเตือน ภัยเงียบที่ถ่ายทอดทางพันธุกรรมได้

“โรคไหลตาย” ทางภาคอีสานในอดีตเคยเชื่อว่า “ผีแม่หม้ายมาเอาตัวไป” เนื่องจากมักจะเกิดกับชายหนุ่มในช่วงอายุ 20-50 ปี ที่สุขภาพแข็งแรงดี แต่พอเข้านอนหลับไปแล้ว ตอนเช้าจะพบว่าเสียชีวิตโดยไม่ทราบสาเหตุ

ปัจจุบันเรามีข้อมูลมากขึ้น และพบว่าผู้ที่เสียชีวิตจากลักษณะดังกล่าว มักพบความผิดปกติของคลื่นไฟฟ้าหัวใจแบบที่เรียกว่า “Brugada” จึงเรียกกันว่า “Brugada syndrome พบได้บ่อยในชาวไทยที่มีถิ่นกำเนิดอยู่แถบภาคอีสาน และพบในเพศชายมากกว่าเพศหญิง

โรคไหลตาย (Sudden Unexplained Nocturnal Death syndrome; SUNDS) คือ กลุ่มอาการที่มีการเสียชีวิตขณะนอนหลับโดยไม่ทราบสาเหตุ ซึ่งเกิดจากความผิดปกติของการนำไฟฟ้าหัวใจ ภาวะหนึ่งที่เป็นสาเหตุของโรคไหลตาย คือ กลุ่มอาการที่เรียกว่า Brugada Syndrome (บรูกาตา ซินโดรม) ซึ่งเป็นโรคทางกรรมพันธุ์ชนิดหนึ่ง เกิดจากการกลายพันธุ์ของยีนที่ควบคุมการทำงานของไฟฟ้าในหัวใจ (channelopathy) ส่งผลให้ระบบนำไฟฟ้าในหัวใจผิดปกติ ทำให้คนไข้มีภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะรุนแรง หัวใจไม่สามารถบีบเลือดออกไปเลี้ยงร่างกายได้ มักเกิดขึ้นในระหว่างนอนหลับและเสียชีวิตในที่สุด

อย่างไรก็ตาม อย่าเพิ่งตระหนกตกใจจนเกินไปว่าตนเองจะเป็นโรคนี้นะ คนที่เป็นโรคนี้นั้นจริงๆ พบได้ประมาณ 0.004% เท่านั้น และจากสถิติในประเทศไทยพบผู้ป่วย Brugada Syndrome ประมาณ 40 คน จากจำนวนประชากร 100,000 คน ส่วนใหญ่พบในคนภาคอีสาน ผู้ชายมากกว่าผู้หญิง และมักเป็นผู้ชายอายุน้อยช่วงอายุ 20-50 ปี ดังที่กล่าวไปข้างต้น

การวินิจฉัยโรคไหลตาย เบื้องต้นทำได้โดยการตรวจคลื่นไฟฟ้าหัวใจ (EKG) เพื่อดูลักษณะของคลื่นไฟฟ้าหัวใจว่าเข้าได้กับลักษณะของ Brugada syndrome หรือไม่ อาจพิจารณา ร่วมกับการตรวจหัวใจด้วยคลื่นเสียงสะท้อนความถี่สูง (echocardiography) เพื่อตรวจดูโครงสร้างของหัวใจว่าปกติหรือไม่ หรือแพทย์อาจแนะนำให้ตรวจระบบไฟฟ้าในหัวใจ โดยการใส่สายเข้าไปตรวจภายในหัวใจ ในรายที่สงสัยว่ามีภาวะ Brugada syndrome หรือตรวจทางพันธุกรรม (genetic testing) เพื่อดูการกลายพันธุ์ในสารพันธุกรรม เนื่องจากโรคนี้นั้น เป็นโรคที่ถ่ายทอดทางพันธุกรรม ดังนั้น หากท่านมีคนในครอบครัวมีประวัติเสียชีวิตโดยไม่ทราบสาเหตุ เช่น นอนหลับแล้วเสียชีวิต วูบหมดสติเสียชีวิต ตั้งแต่อายุน้อย ๆ แนะนำให้ท่านปรึกษาแพทย์เพื่อตรวจคัดกรองโรคนี้นะ

ปัจจุบันยังไม่มีวิธีรักษาโรคนี้นะ แต่แพทย์จะให้การรักษา โดยลดความเสี่ยงการเสียชีวิตจากหัวใจเต้นผิดจังหวะ เช่น การฝังเครื่องกระตุ้นหัวใจหรือเครื่องช็อตไฟฟ้าหัวใจ (AICD), การใส่ยาควบคุมการเต้นของหัวใจ, การจี้ไฟฟ้าหัวใจ (RFA) ซึ่งต้องพิจารณาความเหมาะสมในคนไข้แต่ละราย

(วิสุทธิ์ เกตุแก้ว, 2565)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นบทความด้านสุขภาพ แสดงให้เห็นว่าข้อความส่วนใหญ่มุ่งนำเสนอข้อเท็จจริงบนพื้นฐานของการอ้างอิงตามหลักวิชาการที่มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ นอกจากนี้ การนำเสนอข้อเท็จจริงอาจไม่ได้จำกัดอยู่แต่เฉพาะในวงวิชาการเท่านั้น การดำเนินชีวิตประจำวันทั่วไปก็ปรากฏการนำเสนอข้อเท็จจริง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ระบบคาดการณ์คลื่นความร้อนจากทะเลทั่วโลก

ปรากฏการณ์ความร้อนจากทะเลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันและเด่นชัดในระบบนิเวศของมหาสมุทรทั่วโลก ซึ่งผลกระทบของคลื่นความร้อนในทะเลถูกบันทึกไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา เช่น การลดลงของปลาและสัตว์น้ำจำพวกมีเปลือก ทำให้การประมงทั่วโลกสูญเสียหลายร้อยล้านดอลลาร์ หรือการกระจายพันธุ์ของสัตว์ทะเลที่เพิ่มความขัดแย้งและข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสิทธิในการจับปลา รวมถึงน้ำทะเลที่ร้อนจัดจนทำให้เกิดการฟอกขาวและการตายจำนวนมากของปะการัง ฯลฯ

ผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้น ทำให้นักวิจัยจำนวนมากพยายามหาวิธีแก้ไขและรับมือ ซึ่งมองว่าหากสามารถคาดการณ์คลื่นความร้อนจากทะเลทั่วโลกได้ น่าจะเป็นอีกหนทางช่วยลดผลกระทบต่อระบบนิเวศและเศรษฐกิจ ล่าสุดทีมนักวิจัยจากศูนย์วิทยาศาสตร์ประมงเซาท์เวสต์ ขององค์การบริหารมหาสมุทรและชั้นบรรยากาศแห่งชาติ (NOAA) ในเมืองโบลเดอร์ รัฐโคโลราโด สหรัฐอเมริกา ได้พัฒนาระบบที่เรียกว่า “มาริน ฮีตเวฟ แทรคเกอร์” (Marine Heatwave Tracker) ให้ตรวจสอบมหาสมุทรแปซิฟิกเหนือเพื่อหาสัญญาณของคลื่นความร้อนจากทะเล ซึ่งคาดการณ์ว่าคลื่นความร้อนจากทะเลจะเกิดขึ้นที่ใดในอีกไม่กี่เดือนข้างหน้า พร้อมคาดว่าจะมีอีกนานแค่ไหน

นักวิจัยระบุว่าคลื่นความร้อนจากทะเลอาจมีผลกระทบที่ไม่คาดคิด ซึ่งการรู้ที่กำลังเกิดอะไรขึ้นจะช่วยให้มีแนวทางป้องกันไว้ก่อน เพื่อลดผลกระทบต่อการประมงและสัตว์ อีกทั้ง การทำความเข้าใจมหาสมุทรเป็นขั้นตอนแรกในการพยากรณ์การเปลี่ยนแปลงทางนิเวศวิทยา

ที่มา: ไทยรัฐออนไลน์ วันที่ 28 เมษายน 2565

แหล่งข้อมูล : <https://www.thairath.co.th/news/foreign/2378641>

จากตัวอย่างจากการนำเสนอข่าวข้างต้น เป็นการสื่อข้อเท็จจริง โดยบอกให้รู้ถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างตรงไปตรงมาบนพื้นฐานของการนำเสนอความเป็นจริง วิธีการวินิจฉัยเบื้องต้นอาจทำได้โดยอาศัยหลัก “5W1H” ประกอบด้วย **ใคร อะไร ที่ไหน เมื่อใด ทำไม และอย่างไร** เช่น

1. ใคร (Who)

⇒ นักวิจัยศูนย์วิทยาศาสตร์ประมงเซาท์เวสต์ องค์การบริหารมหาสมุทรและชั้นบรรยากาศแห่งชาติ (NOAA)

2. อะไร (What)

⇒ พัฒนาระบบคาดการณ์คลื่นความร้อนจากทะเล

3. ที่ไหน (Where)

⇒ มหาสมุทรแปซิฟิกเหนือ

4. เมื่อใด (When)

⇒ -

5. ทำไม (Why)

⇒ เนื่องจากคลื่นความร้อนทำลายระบบนิเวศและระบบเศรษฐกิจทางทะเล

6. อย่างไร (How)

⇒ พัฒนาระบบคาดการณ์ที่เรียกว่า “มารีน ฮีตเวฟ แทรคเกอร์” (Marine Heatwave Tracker)

การใช้คำถาม 5W1H เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้เราวินิจฉัยสารในเบื้องต้นได้ชัดเจนละรวดเร็วขึ้น อันจะนำไปสู่การจับประเด็นสำคัญ และการประเมินค่าสารอย่างถูกต้อง

5.7.2 การสื่อข้อคิดเห็น

ข้อคิดเห็น หมายถึง ความเห็น การแสดงความคิดเห็น หรือทรรศนะ นอกจากนี้ ข้อคิดเห็น อาจหมายรวมถึงความรู้สึกนึกคิด ทั้งนี้ การแสดงข้อคิดเห็นอาจเกี่ยวข้องกับประสบการณ์และบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละบุคคลด้วย

การสื่อข้อคิดเห็น บางครั้งสามารถพิจารณาได้จากรูปภาพ เช่นการใช้คำว่า “น่า น่าจะ อาจ อาจจะ คง คงจะ ควร ควรจะ เห็นว่า เชื่อว่า” เป็นต้น ซึ่งข้อความเหล่านี้ สื่อถึงการคาดคะเน เป็นการนำเสนอทรรศนะส่วนตัว ยังไม่ใช่ข้อเท็จจริงที่ได้รับการพิสูจน์หรือมีหลักฐานที่น่าเชื่อถือมารองรับ ดังจะได้แสดงตัวอย่าง ดังนี้

เรื่อง ข้าวพอไหม ?

คอลัมน์ : ฟาสต์ฟู้ดธุรกิจ

ผู้เขียน : หนุ่มเมืองจันทร์

วันก่อนผมเห็นเรื่องที่คนแชร์จากเพจสำนักงานบริหารทรัพย์สินและกีฬา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นเรื่องเก่าเมื่อ 3 ปีที่แล้วของ “ร้านน้องแอม” ในโรงอาหารของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รังสิต ร้านนี้อยู่ที่ มธ. มานานกว่า 30 ปี เด็กธรรมศาสตร์ต้องรู้จักร้านนี้ เพราะเป็นร้านขวัญใจนักศึกษา ร้านน้องแอมเป็นร้านข้าวแกง มีกับข้าวประมาณ 40 อย่าง อร่อย และถูก ว่ากันว่าช่วงกลางวันคิวของร้านนี้จะยาวมาก

“พี่หญิง” เกษรกุสุมา รุจิพัฒน์ชัยพัต เป็นเจ้าของร้านรุ่นที่ 2 ที่มารับสืบทอดกิจการจากคุณแม่ ตอนนี้อยู่คู่คุณครูแทน “พี่หญิง” น่าจะมายืนหน้าร้านได้ประมาณ 20 ปี ชื่อของร้าน คือ “น้องแอม” แต่คนใน มธ. จะเรียกว่า “ร้านน้องแอม...ข้าวพอไหม”

“ข้าวพอไหม” คือประโยคติดปากของ “พี่หญิง” เวลาตักข้าวและกับข้าวให้เด็กนักศึกษา ถ้าเด็กขอเพิ่มข้าว เธอก็จะตักให้ทันที “จริง ๆ แล้วร้านเราก็ไม่ได้มีเคล็ดลับอะไรพิเศษ เพียงแต่พี่หญิงจะมองน้องนักศึกษาเหมือนลูกเหมือนหลาน และแม่ยังปลุกฝังพี่หญิงเสมอว่า น้องนักศึกษาที่มาเรียนเขาไม่มีรายได้ การที่เขาได้กินข้าวสักจานก็อยากให้เขากินให้อิ่ม เพื่อที่ว่าน้องนักศึกษาจะได้มีกำลังไปเรียนหนังสือ”

ร้านอาหารปกติจะมอง “ลูกค้า” เป็น “ลูกค้า” วิธีปฏิบัติที่ดีที่สุดก็จะเป็นแบบ “ลูกค้า” ถ้าทำดี ลูกค้าก็จะกลับมาอีก แต่ “พี่หญิง” มอง “ลูกค้า” เป็น “ลูกหลาน” ไม่ได้หวังประโยชน์อะไร แต่อยากช่วยเหลือ อะไรที่พอให้ได้ก็ให้ นอกจากนักศึกษาที่แวะเวียนเข้ามาที่ร้านน้องแอมแล้ว ยังมีคนทำงานในมหาวิทยาลัยที่เป็นลูกค้าขาประจำและคนขับวินมอเตอร์ไซค์รับจ้างที่จะมากินข้าวที่ร้าน ในช่วงเช้าตรู่ แม่ของ “พี่หญิง” ก็จะสอนแบบเดียวกันว่า “เวลาเขามากิน ชื้อข้าวเรา ให้เขากินอ้ม ๆ นะ

เพราะว่ากว่าจะวิ่งได้เที่ยวหนึ่ง มันนานกว่าเขาจะได้เงินแต่ละครั้ง แมื่ก็บอกว่าเวลาเขามาซื้อก็ให้เขาเยอะ ๆ เขาจะได้ประหยัดด้วย”

ตอนที่ผมนำเรื่องนี้ไปโพสต์ในเพจของผม มีเด็กธรรมศาสตร์ที่เรียนจบไปแล้วมาโพสต์รำลึกความหลังกันเยอะมาก ทุกคนจะจำ “พีหญิง” ได้ และคุ้นเคยกับประโยค “ข้าวพอไหม” นื่อง ๆ ผู้หญิงจะแซวเพื่อนผู้ชายว่าไปกินร้านนี้เมื่อไร ข้าวจะพอนจนเลย มีการรำลึกถึงเมนูในดวงใจ เช่น หมูทอด ไก่ทอด กรอบ ไข่เป็ดย่างมะตูมราดน้ำปลาพริก หมูยอผัดพริกเผา ฯลฯ และส่วนใหญ่จะพูดถึง “พีหญิง” ว่าใจดี พูดเพราะ บางคนกลับไปหาอีกครั้งหลังจากเรียนจบก็ยังจำได้ พอสั่งข้าวกินก็ไม่คิดเงินมันเป็นความผูกพันเหมือนคนในครอบครัว และนำมาสู่ “ทุนการศึกษา” รูปแบบใหม่

ในเชิงธุรกิจ ร้านอาหาร “น้องแอม” จะอยู่ได้สบาย ๆ “พีหญิง” น่าจะถอยจากหน้าเคาน์เตอร์ตักอาหารให้นักศึกษาได้แล้ว “ทำไมเรายังยืนหน้าร้านอยู่ ทั้งที่น่าจะจะมีคนรุ่นหลังขึ้นมาแทน แล้วเราก็คอยกำกับดูแลลูกน้องเอา” แต่คำตอบที่ “พีหญิง” ตอบตัวเองก็คือ หากยังยืนอยู่หน้าร้าน เธอยังสามารถช่วยน้องนักศึกษาได้อยู่เรื่อย ๆ “เพราะการที่พี่ชายของตรงนี้ พี่จะใช้ประสบการณ์ที่ว่าถ้าเด็กขอข้าวเยอะ ๆ กินกันอย่างเดียว เราก็จะเริ่มสงสัยแล้วว่าน้องเขามีปัญหาเรื่องอะไรหรือเปล่า” การยืนอยู่หน้าร้านด้วยตัวเองแบบนี้จึงเป็นที่มาของการให้ “ทุนการศึกษากินข้าวฟรีที่ร้านน้องแอม” “พีหญิง” เล่าว่าเคยมีน้องนักศึกษาคนหนึ่งมากินข้าวกับหมูยอขึ้นเดียว เพราะบอกว่าไม่มีตังค์กินข้าว “พีหญิง” สังเกตเห็นจึงเดินออกไปหาน้องที่โต๊ะแล้วนั่งคุยด้วย “น้องมีปัญหาอะไรที่พวกพี่สามารถช่วยได้บ้าง มากินข้าวที่ร้านพี่ไหม แม่พี่ให้ทุนการศึกษานะ ไม่ต้องทำอะไรเลย แค่มานั่งคุยกับแม่พี่ แล้วก็มากินที่ร้าน” ไม่ได้ให้เป็น “เงิน” แต่ให้เป็น “อาหาร” น้องนักศึกษาที่มีปัญหาทางการเงินจะได้ไม่ต้องกังวลใจเรื่องค่าใช้จ่ายเรื่องอาหาร แค่มานั่งที่ร้านน้องแอม แค่นั้นก็อิมกลับไปแล้ว

“น้องเขาก็มากินที่ร้านจนจบการศึกษา เขาก็ได้งานทำเรียบร้อยแล้ว” จากคนนั้นสู่คนนี้ และคนอื่น ๆ เรื่อยมา “ทุกวันนี้ก็ยังใช้วิธีนี้อยู่ค่ะ” นักเรียนทุนคนล่าสุดที่พีหญิงช่วยให้ทุนการศึกษากินข้าวฟรีมาจาก “พีหญิง” สังเกตว่าน้องสั่งกับข้าวแปลกไปจากเดิม จากที่เมื่อก่อนกินกับข้าวสองอย่าง กลับเหลือเพียงอย่างเดียว แต่ขอเพิ่มข้าวเหมือนเดิม “พีหญิง” สงสัยว่าน้องคนนี้ต้องมีอะไรแน่เลยจึงเดินเข้าไปคุยที่โต๊ะแล้วพามารูจักแม่และให้ทุนกินข้าวฟรีที่ร้าน “ทุกวันนี้เขาก็ดูสดชื่น ดูแบบดูมีน้ำมีนวล ดูสดใส แววตาเขาจะมีความสุขมากขึ้น” มีเด็กทุนกินข้าวฟรีคนหนึ่งเรียนจบเป็นด็อกเตอร์แล้ว “เขาก็จะกลับมากราบแม่ เอาขนมผลไม้มาฝากพวกพี่ค่ะ”

ตอนที่ผมโพสต์เรื่องนี้ มีน้องคนหนึ่งเข้ามายืนยัน “เพื่อนเราเป็นหนึ่งในคนที่ได้ทุนกินอาหารจากร้านน้องแอมจนเรียนจบ วันนี้เพื่อนเป็นด็อกเตอร์ทำงานทำประโยชน์เต็มที และแน่นอนค่ะเมื่อมีโอกาสก็จะแวะไปเสมอ” “ขอบคุณจากใจนะค่ะที่ช่วยส่งเสริมสร้างคน” ถ้าเป็น “พีหญิง” แล้วได้เห็นประโยคนี้ คุณจะรู้สึกอย่างไร

ผมอ่านเรื่องนี้อย่างมีความสุข ตอนที่โพสต์ลงในเพจ ผมก็เชื่อว่าคนที่อ่านก็มีความสุขเช่นเดียวกับคนที่อ่านคอลัมน์ “พาสต์ฟู้ดธุรกิจ” ตอนนี้ ร้านน้องแอม แตกต่างจากร้านอาหารอื่นตรงที่สมุดบัญชีของร้าน เพราะบรรทัดสุดท้ายของบัญชีไม่ได้จบเพียงแค่ “กำไร” ที่เป็น “ตัวเลข” เพียงอย่างเดียว แต่ยังมีเรื่องราวของ “ความสุข” ในการทำงานด้วย “ความสุข” จาก “การให้” สำหรับผม คำถามด้วยความหวังโยว่า “ข้าวพอไหม” และการให้ “ทุนการศึกษากินข้าวฟรี” ของร้านน้องแอม คือ เรื่องเล็ก ๆ ที่งดงามมากและเป็น “ความสุข” ที่ทุกคนสามารถเลียนแบบได้

ที่มา: มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 25 กุมภาพันธ์ - 3 มีนาคม 2565

บทอ่านที่ยกมาข้างต้นนั้น แสดงให้เห็นว่าเป็นข้อเขียนที่มีการสื่อทั้งข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นผ่านเรื่องเล่าที่มีต้นเค้ามาจากเหตุการณ์จริง หากพิจารณาหรือวิจยสารให้ถ่องแท้จะพบว่าผู้เขียนมุ่งสื่อข้อคิดเห็นเป็นประการสำคัญ เพราะบทอ่านดังกล่าวนำเสนอความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียนที่แม้จะไม่ใช่ประสบการณ์ตรงของผู้เขียนเอง แต่บทอ่านข้างต้นกลับสะท้อนให้เห็นน้ำเสียง (tone) แห่งความชื่นชมยกย่อง หากผู้อ่านมีประสบการณ์ร่วมจะยิ่งช่วยให้เข้าใจว่าสารข้างต้นนั้น เป็นการสื่อข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ มีมุมมอง และให้แง่คิดที่มีคุณค่าต่อผู้อ่านไว้ได้อย่างน่าสนใจ ดังที่โรธรัตน์ ลักษณะศิริ และวีรวัฒน์ อินทรพร, 2560: 153-154) กล่าวว่า การสื่อความรู้สึกนึกคิดเป็นการแสดงทรรศนะหรือปฏิกิริยาต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งจะต่างกันไปตามค่านิยม เจตคติของผู้เขียนแต่ละคน ผู้อ่านควรพิจารณาว่าผู้เขียนแสดงความรู้สึกนึกคิดต่อเรื่องนั้น ๆ

ทักษะการวิจยสารจึงช่วยให้นักศึกษารู้จักแยกแยะว่าส่วนใดเป็นข้อเท็จจริง ส่วนใดเป็นข้อคิดเห็นเมื่อแยกได้ดังนี้แล้ว นักศึกษาจะสามารถประเมินค่าได้ว่ามีคุณค่า และน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด

การอ่านจับใจความ การอ่านตีความ และการอ่านวิจยสาร ที่ได้นำเสนอไปแล้วนั้น เป็นรูปแบบของการอ่านที่จะช่วยให้เห็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการอ่านในขั้นต่อไป ทั้งนี้ นักศึกษาควรหมั่นฝึกฝนการอ่านอย่างสม่ำเสมอจนเกิดเป็นความชำนาญ เพื่อการพัฒนาตนเองให้รอบด้านต่อไป

5.8 การพัฒนาทักษะการอ่าน

ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ว่าบทนี้จะแสดงให้เห็นภาพรวมเกี่ยวกับความเข้าใจของการอ่านและได้แสดงตัวอย่างมาแล้วนั้น หัวข้อนี้ จะได้กล่าวถึงการพัฒนาทักษะการอ่าน ซึ่งจะช่วยให้การอ่านประสบผลสำเร็จมากขึ้น โดยมีวิธีการดังต่อไปนี้

- 1) การเตรียมความพร้อม
- 2) การกำหนดจุดประสงค์ในการอ่าน
- 3) การฝึกคิด และตั้งคำถาม
- 4) การอ่านมาก
- 5) การอ่านให้ได้ความ
- 6) การจดบันทึกสิ่งที่อ่าน พร้อมบันทึกรายการอ้างอิงของข้อความนั้น ๆ

วิธีการที่กล่าวมานี้ เป็นเพียงหลักการที่ผู้เขียนนำเสนอไว้พอเป็นแนวทางเท่านั้น อาจจะมีวิธีการที่มากกว่านี้ โดยขึ้นอยู่กับทักษะ ประสบการณ์อันเป็นเรื่องส่วนบุคคล แต่หากปฏิบัติได้ตามที่กล่าวไปก็ย่อมถือว่านักศึกษาเป็นผู้เข้าใจและมีพื้นฐานด้านการอ่านในระดับเบื้องต้น อันจะเป็นพื้นฐานไปสู่การพัฒนาทักษะอ่านที่สูงขึ้น เช่น การอ่านเร็วด้วยเทคนิคการอ่านแบบสกินมิง (Skimming) และการอ่านแบบสแกนนิ่ง (Scanning) เป็นต้น ดังนั้นขอให้นักศึกษาหมั่นฝึกฝนและพัฒนาทักษะการอ่าน ตลอดจนเสริมสร้างนิสัยรักการอ่านให้เกิดขึ้นกับตนเองก็นับว่าเป็นประโยชน์ที่ยั่งยืนโดยแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). **อ่านอย่างไรให้ได้ส ระดับมัธยมศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **การจัดสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ, บำหยัน อิมสำราญ. บรรณาธิการ. (2547). **การใช้ภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: บริษัท พี.เพรส จำกัด.
- จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ, บำหยัน อิมสำราญ. บรรณาธิการ. (2548). **ภาษากับการสื่อสาร**. กรุงเทพฯ: บริษัท พี.เพรส จำกัด.
- จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และวิวัฒน์ อินทรพร. บรรณาธิการ. (2560). **ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร**. พิมพ์ครั้งที่ 3. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- โปรแกรมภาษาและวัฒนธรรมไทย. (ออนไลน์). **เอกสารประกอบการสอนรายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร**. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ภาณี อัดตโสภณ. (2541). **เอกสารประกอบการสอนศิลปะการอ่านออกเสียง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏเชียงราย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัท นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์ จำกัด.
- ฤทัยวรรณ ปานชา. (2562). **การพัฒนาทักษะการอ่านสำหรับครู ใน ภาษาเพื่อการสื่อสารสำหรับครู**. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- วนิดา พรหมเขต. (2559). **การอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ**. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- วนิดา พรหมเขต. (2559). **เอกสารประกอบการสอน รายวิชาการพัฒนาทักษะการอ่าน**. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ศิวกานท์ ปทุมสูติ. (2533). **คู่มือการอ่านคิดวิเคราะห์**. กรุงเทพฯ: นวสาส์นการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). **บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 5: กระบวนการคิดและการเขียนร้อยแก้ว**. กรุงเทพฯ: องค์การค้ำของ สกสค.
- อาจารย์โปรแกรมวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย. (2560). **ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: สุตรไพศาลบิวเดอร์.